

Sermo Fratris Hieronymi de Ferraria In vigilia
Natiuitatis domini/corā Fratribus suis recitatus.

Bartholomeus Gallus Mutilianensis. Venerabilibus
viris sacre theologie p̄fessoribus Domino doctori Joh.
pong Ecclesie omnium sanctorum Bonplaine rectori. ac
Domino Stephano De Wee/ sacri Whytyngton Collegij
Magistro. S. P. D.

Non quia britania (vt de altero orbe sileā) Reuerēdi in xpo patres
qua animi pietate qua charitate/quo studio diu noctuq; de xpi
viti nostri ihesu pauperibus benemereri certatim curetis: Vos enim
duo lumina orbis hui⁹ in tenebris errantibus presto semp estis vt in
via salutis æterne redeant: vos afflictos cōsolamini: vos demum in
oib⁹ opera facitis enangelistarū/que pietatis opera/ipse imprimis
testari possum: nam ego homo exterius indoctus et pctōr qui nullo
meo beneficio beniuolentiā vram pmereri queo: tot tñ sum a vobis
meritis affectus/vt maiora vix optare possem: et qd par pari referre
non valui tamq; rusticus/sterilis/lapidosus/ac incultus ager Immo
sola ingratitudine/tot tātis beneficiis vestris hactenus respondi.
Desiderastis enim iam diu cognoscere sermones Venerabilis Viri
fratris Hieronymi de Ferraria: & quia vernacula Italorum lingua
cōscripti sunt illius p̄sertim loci vbi ego natus sum/quā vos mini-
me noscitis ea de causa sepius admonuistis/vt eos latinos facerem
quod(vt dixi)hucusq; (me miserum atq; ingratiſsimū) beneficiorum
immemor: efficere distuli/domesticis negocijs impeditus: At vos
assidua vestra religione et humanitate/nihilominus indies magis
magisq; emolamētis vbertim cumulastis: Quare in presenti pudor
te victus/non potui opus(et si paruum)meis tamen humeris impar
non aggredi: et quoniam nuper incepti longumq; esset expectare fi-
nem. et dimidium facti principium esse solet. Igitur sermonem hūc
de Natiuitate domini/de verbo ad verbum suauis et cōſilio iuxta Pa-
ternitatis Dñi mi Stephane a me nuper in latinum versum/vobis
mittere decreui/vt intelligatis me demū optatis vestris scitissimis
obtemperare nō adnuisse penitus. Ego optimi patres hylari vultu
hoc munusculū accipitote/alind p̄peditum accepturi. sermonē videlicet
de vitiis curatis/ac de eorum cura commissis/super quem inuigilare
poterunt columbarū more super aquas residentium: vt videāt super-
ueniētis accipietis vmbriam. Valete totius Angliæ æternū vobis.
Ex Londos. vili. Octobris. Anno Domini. 1509.

Sermo Reuerendi Patris Fratris Hieronymi de Ferraria:
Recitatus coram Fratribus suis in vigilia Natiuitatis dñi
nostri iesu xpi. De lingua vernacula Italorū in latinum con
uersus de verbo ad verbum per Bartholomeum Italum
Mutillanensem Presbyterum.

Exaltaui te ingrata inobediens anima atq; peccatrix/a sterore lu
corū pctōr/a fece iniquitatū/a portis mortis/a mala cōsuetudi
ne tua/a seculi cōuersatione: Ad tabernaculū meū sanctissimū/a ad
claustrū religionis sancte reduxi te (im merito licet) vt annūcies pre
dices laudes meas fratribus tuis/nam factura mea/creatura mea es:
et in cōsideratis infinitis negligētis tuis/exaltaui te/ingrata et in
obediens aīa: feci te meū instrumētum annūciandi grā/meū dulcem
amorē/meā benignitatē/infinītā pietatem meā/meā misericordiā/
dilectis meis creaturis & spōsīs aīabus rationabilibus hic pñtibus:
vt mediante tua obediētia/officijs tui operatione/quod mea gratia
cōcessi tibi: et vt ipsi dilecti mei mea inflāmata verba humiliter aus
diendo (interueniēte tua lingua) hodie aliquā dulcedinē consolatio
nemq; habeāt in meū dilectū vnigenitū filiū/a tandē vitā eternā.
Tu autem ingrata anima qñ opus est nō loqueris: immo sicut arida
sterilis/infructuosa facta es atq; muta. Aperi nūc linguam/o anima
peccatrix/Eleua nunc vocem/Excita spm/Cōpone verba/Quid fas
cis? Quid cogitas tu? O anima. Dñe audiui auditionē tuā & timui.
Domine/opus tuū et expani/neq; mihi cōceptus aliquis est quo hoc
tuum inaudisti et stupēdum miraculum cōprehendere valeam/non
mihi vox vlla est quā hac in re tam mirabili mihi congrua sit videlz
ad declarādum laudes tuas non sunt mihi vllē vīres neq; nōsa neq;
vocabula quib⁹ tuū infinitū amorem manifestare queam. quisnam
oro intellectus? et quā vox exprimere posset? altissimā incōprehen
sibilem/ineffabilem/inintelligibile/increati tui genitijs verbis eterni
splēdorem: quā capacitas: quā lingua sufficiens esset ad manifestan
dum hodie humilitatē altissimi verbis/infinite maiestatis paupertas
tem/carnem ineffabilis & inuisibilis dei. Puer enim natus est nobis
et filius datus est nobis. vnus magn⁹/vnus paruulus hodie natus
est nobis. vnus filius etnālīter genitus & tēporālīter natus: in cālo
genitus a patre/sine matre/in terra vero sine patre natus. Hodie hu
mane generationi donatus est/Populus qui ambulabat in tenebris
vidit lucem magnā/et habitantibus in regione mortis atq; in pctōr
cecitate lux orta est eis: et maximo splēdore circumfusus hodie mi
rabilis sol nat⁹ est habitātibus in vmbrosa regione obscure mortis.
ecce dies a pphetis tam desideratus/non timeatis vltra dilectissimi
ire per siluas/per deserta et deuota loca. scriptū est enim: habitabit lu
pus cum agno/et pardus cum hēdo accubabit: vitulus/leo/et ouis:

indrabuntur simul/puerq; paruulus minabit eos: hodie namq; nas-
tus est puer paruulus/qui superboꝝ cornua humiliabit. incipiet ho-
die totus mūdus comutari. Venite O magi ab oriēte ab hoc paru-
lo adducti: Humiliamini sub ipso/dimittite coronā/osculamini pro-
strati in terra in vno stabulo sanctos pedes. O Romanū vniuersale
imperium accipe te atq; prepara te/eo q; puer paruulus minabit te.
O imperator Romanor;/O leo/O lupo/rapar/O toti mūdi oppelloꝝ
Puer paruulus minabit te/humilia te/terre in faciem tuā prostratus
in terram/et vniꝝ piscatoris osculare pedes: dona sibi coronā/et eius
verba tota considera mente: obedi sue legi atq; huic puerulo/vniuer-
sum suppone orbem. O principes: O dñi: O philosophi: O sapientes
seculi/silete: claudite ora vestra/claudite fauces/humiliamini/quia
puer paruulus minabit vos: confortare mundus eo q; a tuo matroꝝ
subleuatus eris: Cōsolamini humana generatio/quia tue lamenta-
tiones exaudite fuerūt. Iubila aia quia spōsus dulcis tuus aduenit:
Constitutebo: tibi/qm̄ iratus es mihi: conuersus est furo: tuus et cōso-
latus es me. ecce deus meus saluator meus fiducialiter agam et non
timebo. Confortamini dilectissimi: ecce presens spes nostra est. Con-
solamini iusti: Confidite peccatores/haurietis aquas in gaudio de
fontibus saluatoris: et dicetis in illa die. Cōfitemini dño et innocate
nomen eius qm̄ magnifice fecit annunciate hęc in vniuersa terra.
O sitientes: O illuminati: venite ad fontes: O ardētes in amore hu-
ius paruuli/venite ad fontem: currite/currite ad dulcem aquā/venite
ad mare omniū gratiarum atq; misericordiarum. Et qui nō habetis
aurum neq; argentū/pauperes/nudi/sin: vlla penitus consolatione
afflicti/no lite morā trahere/festinate/dico fortificate gēna dissolu-
ta/lanate pedes et nolite dubitare nō est hic opus vi/neq; imperio/nō
est opus margaritis neq; preciosis lapidibus: hic non auro/neq; ar-
gento emitur: absq; moneta et sine aliqua comutatione gustate: acci-
pite abundanter cæleste vinum/et dulce lac. O anima dormiens/O
pigra/O insensata/Exurge a tuo graui somno/aperi oculos tuos/in-
due nunc gloriā vestimentorū tuorū: exurge dico et lana te a sordibus/
excute pulueres/collige flores/pone sertum capiti/propera/bade ad
dilectum tuum/solue laqueos anima captiua/frāge cathenas/aperi
clausuras/qa ego ipse qui loquebar ecce assum. Quid ergo facta ani-
ma peccatrix et sterilis: respice et cōsidera q̄ pulchri sūt gressus eius.
O q̄ speciosi et candidi supra mōtes/supra altitudinē in cōtemplatio-
num supra verticem oīm perfectionum sūt pedes/sūt affectus/sūt
delicia illius qui annūciat qui predicat hodie hęc pacem. qui annū-
ciat et predicat istud inextimabile bonū qui annūciat et predicat sa-
lutem. qui dicit Opon regnabit deus Xp̄a oculos tuos et respice in
cælum/aperi aures/aperi cor tuum/cōtemplare angelos/gusta dul-
ces melodias qualiter cantant gloria in excelsis. Inclina oculos:
Respice in terram. vide pastores supra puerulum: et reuerſi sunt gbo

rificantes & laudantes deum in omnibus que audierant et viderant
dirige lumina tua ad orientem: considera magnum feruorem magorum
velocem cursum: eorum fiducia: vocem audacem pacis: Ubi est qui
natus est rex iudeorum: ingredi in cor tuum: clande cubiculum: vol-
ue visum per totum vniuersum: respice ad orientem: respice ad occiden-
tem: contemplare austrum: considera ad septentrionem: qui sunt isti
qui vt nubes volant et quasi columbe ad fenestras suas? cadibiores
niue. sc. Isti sunt predicatorum pacis: annuntiatores salutis: tube
et alii: & tonitrua paradisi: In omnem terram exiit sonus eorum. sc.
O predicator: o tuba resonans: ascende in altum: ascende supra mon-
tem: exalta cum magna vi vocem tuam: roboram spiritum tuum: noli
tibi dare requiem: noli erubescere: clama: resona: predica populo meo:
ecce deus videtur: ecce dominus deus in fortitudine veniet et brachium
eius dominabitur. Ecce merces cum eo/ et opus illius coram illo:
O iudea incredula: O synagoga ceca: O popule obstinate. quid fa-
cis? dormis tu? es grauatus somno? Ecce lumen tuum: aperi oculos
tuos: considera quod tu habes thesaurum domus: surge illuminare Jeru-
salem quia venit lumen tuum/ & gloria domini super te orta est. Au-
di quid tibi dicunt magi: vade cum eis/ et quere puerulum: sequere
stellam. O sterilis: O deserta inuisa et inculta: plena spinis: durissime
lapis: impia gentilitas: tu que non paris filios spirituales: tu que non
facis fructus sancte operationis: tu que dormis in tenebris: leua ca-
put tuum in altum: respice quale nouum lumen venit ad oculos tuos
expelle a te tenebras: munda cor tuum: efficere sponsa iesu: efficere mater:
fac festiuitatem: exulta: subila: lauda: canta Alleluia: quoniam multi
filii deserte magis quam eius que habet vitum. Dicit dominus si fuisset
sterilis nunc eris mater et habebis plures filios quam tua mater synago-
ga. Dilata ergo pelles tui tabernaculi extende eas fortiter: noli par-
cere: prolonga funes Consolida clauos eo quod tibi crescent tot filii: ita
quod in periculo erunt cethia: tu penetrabis ad dextram et ad sinistram et
filii tui per totum vniuersum. non timebis ergo neque verecundaberis
ulterius adolecentie tue obliuisceris amissionem temporis. non reco-
daberis amplius obprobriis viduitatis tue. quia ecce dominus qui te
creauit: hodie te desponsat: hodie te coronat: hodie te honorat: hodie
causa tui facit magnam festiuitatem: montes mouebuntur: mare sta-
bit quietum: fontes aperientur: misericordia mea erit supra te: faciam
tecum pactum dulce ac sempiternum. O beata paupercula exposita
ta ad omnem tempestatem sine aliqua celesti consolatione: tu hodie
exaltaberis: faciam tibi muros in circuitu adamantinos: plateas de
saphiris/ & eris repleta omnibus rebus desiderabilibus: filii tui erunt
in amore perfecti: sapientia splendidum: pace quietissimi: Cantate do-
mino canticum nouum: laus eius ab extremis terre. qui habitare fa-
cit sterilem: in domo matrem filiorum letitiam: O fortissimi ergo ma-
nus dissolute: confirmamini genua: clamate mecum: leuate vocem

et dicite **O** pusillanimes confortamini & nolite timere. ecce deus vester: nunc aperientur oculi cecorum: nunc surdorum aures audient: salient debiles sicut cerui: soluentur lingue mutorum: erumpent cuncti: et terre fontes aperientur. **O** beata gentilitas: **O** beata sterilitas. vnde tibi euenit tanta misericordia: Anima contemptibilis: gens abhominata: que seruiebas idolis: vnde venit tibi tanta gratia? **P**rinces remanent stupidi. Reges humiliati sunt: domini posuerunt capita sua in terra: Laudate celi et exultet terra: Jubilate montes laudem/ quia consolatus est dominus populum suum/ et pauperum suorum miserebitur. **O** anime incarcerate in tenebris terre: incluse in lympo: leuate oculos: dimittite planctus: abstergite lacrymas: nolite exclamare plus in aures creatoris: canite laudes novas: conuertite planctum in risum: lamentationes in gaudium exultate: rumpite cathenas: dirumpite portas/ quia natum est desiderium vestrum: spes vestra: amor cordis vestri. **N**oli clamare plus **Isaia**/ vtinam dirumperes celos et descenderes. ecce quia ipse inclinauit caelos: rupit portas: aperuit fontes: irradiauit terram et expulit tenebras: nunc confringetur **Rex** babilonie: nunc erit vester coactor: percussus: nunc ligabitur vester ligator. princeps dico tenebrarum. canite hanc parabolam contra ipsum. quomodo cessauit exactor? quiescit tributum. quomodo cecidisti lucifer? qui mane oriebaris: corruisti in terram qui vulnerabas gentes: qui dicebas in corde tuo/ in caelum conscendam super astra dei/ et exaltabo solium meum. **O** spiritus celses venite nobiscum ad faciendum festiuitatem insimul: inbilate iam in terra: honorate hominem: facite festum/ quia vestra ruina restaurabitur. ponentur in ipsa noui lapides: noue structure: noue porte: cadide margarite: et in fundamento vnus lapis angularis electus preciosus/ mirabilis/ stupendus: nunquam visus ab oculis nostris: qui est christus. Jubila ergo caelum: exulta terra: lauda et treme inferne eo quod hodie apparuit res noua in mundo: inaudita et incomprehensibilis: dulcis: suavis omnibus qui eam gustant: verbum caro factum est: Sed quid debeo dicere de te **O** beatissima et gloriosissima mater **Maria**/ debeo ne te hodie omittere? forsitan ego hodie non debeo de te facere mentionem. quis posset excogitare iubilum tui cordis? dulcedinem tue mentis: admirationem magnam tui ipsius: maximam tui consolationem: altissimas tuas contemplationes. Tu peperisti virgo sine dolore: sine passione: aliena totaliter ab omni lamentatione: sicut fuisti aliena totaliter ab omni corruptione: immo cum magno gaudio cantantibus tibi angelis circumcirca: **O** quanta pietas te commouit et contriuit cor tuum quando dulcissimus puerulus se tibi matri presentauit coram/ quando se posuit in terra: quando in feno eum collocasti in vno stabulo: **O** beata maria: **O** felix puellula: **O** mater gloriosa intacta: mater immaculata: mater & virgo. **Virgo** secunda: **Virgo** fructifera: **Virgo** ante partum: **Virgo** in medio

partu: Virgo post partu: Mater tui factoris: tui creatoris: tui plasma-
toris: mater tui patris: immo patris omnium creaturarū: amplecte-
re dominum tuum: osculare quātūvis deum tuum: facia te dulci eius
aspectu: suscipe eum in sinum: aperi virgineum pectus: et lacta eum:
pascere eum qui angelos nutrit/ tuo celesti lacte: da nutrimentum tuorū
sanctorū: ubi eum illi qui totum nutrit mundum. Extingue sitim
et famem tuo dulci lacte illius qui faciat omnes animas beatas: liga
illum quem totus non capit orbis: stringe eum qui totum amplecti-
tur mundum: governa illum qui totum gubernat eum: canta illi
laudes apud cunabulum: ostende te illi hyalarem: ride et in faciem
applaudendo: porta eum qui totum fert mundum: sopora illum qui
numquam dormit: custodi eum qui facit celos tremere. Dic mihi rogo ma-
ria? quomodo stat cor tuum? ubi est cor tuū? ubi est anima tua? quid
dixit lingua tua? quid cogitat mens tua? certe domina mea: regina
mea: non posses hec mihi narrare tuo indigno seruo: non quia tu nesci-
res/ sed quia ego ipse non essem capax. O inestimabile gaudium: O in-
extimabilis dulcedo: O iubilum incomprensibile: O maria dulcissi-
ma: O gloriosissima super omnes beatas te obsecro per viscera tuae
pietatis: per hunc dulcem diem: per ineffabilem misericordiam tuam
geniti filij: per tuum sacrum ventrem qui eum portavit: per dulcia
ubera que eum lactaverūt: ut digneris volvere oculos tue clementie
supra me miserissimū & ingratiissimū peccatorem: supra me infeliciissimū
horem mortalem: supra hūc canem mortuum ac inutilem: supra hūc
pulverem & cinerem ad tumidū vētum: noli indignari mihi propter
immundicias peccatorū meorū: miseria: & propter feces istius putredinis
mee: istius lutis: istius stercoreis mee turpissime vite. et recordare oro
virgo Maria quod pro me & pro peccatis meis & miseris: tu es virgo & ma-
ter: pro me tu es mater tui patris: pro me tu es mater dei: in te deus
factus est homo: pro me in te omnipotens factus est mortalis: pro me
in te verbum caro factum est. Te igitur rogo per hanc in te & me in-
effabilem misericordiam ut tua gloria mirabilis non indignetur mee
miserie inextimabilis: ora filium tuum qui pro me & te se fecit morta-
lem: meum fratrem et filium tuum ac spūsum/ ut dimittat mihi mea
infinita peccata: meas igno: stias: meam ingratitudinem: meas in-
finitas negligencias: et ne reminiscatur delicta iuventutis preteriti
temporis/ et obliuiscatur iniuriam adolescentie mee/ et quod me man-
det ab omni macula: & remittat mihi omnem offensam usque ad hanc pie-
sentem horam. O mater dulcissima: O pia: O clementissima. Ego &
mens mea ex causa elogaui me/ alienavi me/ removi me/ separavi me
a meo dulci creatore: per meam culpam palpaui tenebras: et non vi-
deo verū lumen. Recollige me te oro/ o ihesu benigne per viscera tue
pietatis/ et per merita tue dulcis matris libera hunc captivum: re-
staura istam animam perditam: recollige istam mentem deviam:
illumina meas tenebras/ ut cum propheta cantare possim. Pro illa

inimatio mea in delictis meis/ quia tenebre non obsecrabuntur a te:
O iesu verum lumen mundi: tu iam fregisti saxa: inflamasti mundum
visitasti terram & inebriasti eam. Ubi sunt misericordie tue antique.
ecce quomodo inuenio me aridum et siccum in amore tuo. Ihesu fac
me tuo dulci amore languere. Ihesu fac me iam mori. Ihesu fac me
sentire tuum dulcem ignem in corde meo. Adiuro vos filie hierusa-
lem si intraveritis dilectum meum ut nuncietis ei quia amore langueo.
O apostole meus ego non recordor hodie tui. Ihesus interruptit ser-
monem ut nulla tui fieret mentio. Ihesus posuit se in medio/ & ego eius
causa te dimisi: de te non facio estimationem/ nisi quia tu es suus servus
et amicus: qui amat spolum amat & amicos sponsi: & ego non lego tuas
epistolas causa tui sed causa sponsi: nisi loqueris in eis de iesu/ nunquam
vellem eas legere/ nunquam eas videre/ dimitterem eas pulueribus: nul-
lus mihi liber placet/ ubi non inuenio dulcissimum Ihesum. tu ergo lo-
quebaris mihi de sponso et ego te audiebam libenter quia amabam spon-
sum: nunc quia presens est/ te dimitto et adhereo illi/ quia sine ipso
non amarem te neque omnes sanctos celi. Redeundo ergo ad te domi-
ne Ihesu/ et domina mea Maria/ vos oro: ut hac die sitis memores
nostri/ qui sumus hic in nomine vestro congregati: memeto domine quod
causa nostri sumpsisti carnem: memento domina quod propter nos facta es
mater: propter nos domine factus es frater noster: causa nostri domina
facta es mater nostra: per nos domine humiliatus es in terra: per nos
domina exaltata es in celo. Ergo propter istam pietatem: per tantam
misericordiam rogamus vos quod dignemini aperire celos et descendere
in cordibus nostris. Eya respice Ihesu/ & considera maria in qua pro-
cella positi sumus: quanta est calamitas nostra intra tot ventos val-
latis. totus orbis confusus inuolutus absque ullo ordine omnis virtus
est extincta/ non inuenitur unum virtutum lumen: terra oppressa est ab
omni vitio. ita ut nisi extenderitis plam manum/ remedium aliud mi-
nime inueniri potest quo liberari possimus. Heu domine mi/ heu do-
mina mea: memento istius diei quando rupti fuerunt celi/ et para-
disus posita fuit in terra. Manda deus virtuti tue: Confirma hoc
deus quod operatus es in nobis. Dilectissimi in istis diebus maneat
in oratione & laudibus: mundate corda vestra: preparate locum Ihesu:
sitis in contemplatione ipsius cum maria in presepio: nolite inebria-
ri vino/ sed impleamini spiritu sancto: incipite hodie unam novam
viam: dicite cum propheta Hec dixi nunc cepi/ et rogate etiam pro me
peccatore ut deus dignetur agere misericordiam mecum & facere me
suum boni serui fidelem/ et ego idem faciam pro vobis: ut participes
simus hodiernae gratiae ac pietatis: & possim pervenire ad perfectam
gloriam beatorum/ ubi videbitur iesus facie ad faciem. Qui cum pa-
tre et spiritu sancto est deus benedictus et gloriosus/ per infinita se-
cula seculorum. Amen.

Bartholomeus Gallus Mutinensis Eruditiss
ac honesto viro Thome Scrow. Domini doctoris
Joh. yong clerico/amicoꝝ optimo. S. D. P.

Non possum (edepol) non gaudere Amice quum intellexerim te
Oroniam brevi petiturum studendi gratia: & egregie illud ovidias
num decetare potes. Dicite io pean et io bis dicite pean. Incidit in
casses preda petita meos. & to (bone deus) comuni patrono obnoxio
sis qui tuo sponte annuit desiderio: tuipse (si sapias) facile excogitare po
tes: æterno ens (mihi crede) te deuinxit beneficio/pro quo diu nocturnus
geminas tendens ad sydera palmas/vt ei faueant superi/tota mente
rogabis: rogabis? immo rogabimus oēs: nōne vides? vt pauperum
genus omne sub ipso sturnatim cōgaudeat atq; coturnatim & fugiat
omne genus. Cui si fata (vt poetice loquat) meritam attribuisent
gloriam/ia diu in maximū virū emersisse videres. Sed vt inquit poeta
Sponte malos homines et noxia gramina nutrit.

At melius semen ferre recusat humus.

Mittor est propriis alienaq; pignora semper.

Tractat in humana dura non erca manu.

Vir bonus est cæli malus est telluris alumnus.

Quos igitur cælum diligit obit humus.

Tu preterea quum voti compos fueris/ad nos rescribas/etiam atq;
etiam oro: et si quid interea per me fieri possit: vtere Gallo tibi dedi
tissimo: qui tuus est viuus/mortuus idem erit. Vale. et ora pro me.
Et London. viij. Septembris. Anno Domini. 1592.

LAVS DEO.

te
a=
n=
r(7
00
05
te
m
at
nt
to

OF
11-
Co